

FOLKHÄLSA:

Välfärdsnyckeltal

KARLSBORGS
KOMMUN

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

FOLKHÄLSA: Välfärdsnyckeltal

Folkhälsoperspektivet återkommer i flera kommunala styrdokument.

En kommun har stora möjligheter att påverka förutsättningarna för god folkhälsa genom att förbättra människors livsvillkor - de förhållanden som omger individen - och livsmiljö - den fysiska och psykosociala miljön.

Levnadsvanor, till exempel kost och fysisk aktivitet, handlar i första hand om individens egna val.

Nyckeltalen ger en bild av kommuninvånarnas livsvillkor och levnadsvanor, vilket ger signaler om behovet av hälsofrämjande och förebyggande insatser i kommunen.

Välfärdsnyckeltalen tar sin utgångspunkt från det nationella folkhälsomålet med sina elva målområden och belyser en rad indikatorer som påverkar folkhälsan och den sociala hållbarheten.

Här presenteras valda delar:

Målområde 1:

Delaktighet och inflytande i samhället

Målområde 2:

Ekonomiska och sociala förutsättningar

Målområde 3:

Barns och ungas uppväxtvillkor

Målområde 9:

Fysisk aktivitet

Målområde 10:

Matvanor och livsmedel

Målområde 11:

Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

Målområde 1:

Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de grundläggande förutsättningarna för hälsa. Människor behöver möjlighet att påverka sina egna livsvillkor och samhället de lever i. Brist på makt och möjligheter att påverka har ett samband med ohälsa. En mängd faktorer kan påverka hur delaktig man är, till exempel tillgång till arbete, föreningsliv och socialt nätverk.

Socialt deltagande

Människor behöver känna sig socialt delaktiga, det är en förutsättning för att vi ska kunna förstå det samhälle vi lever i. Känsla av sammanhang och meningsfullhet är begrepp som ofta återkommer i förklaringar till varför vissa människor klarar påfrestningar bättre än andra. Personer med täta sociala relationer lever längre och har bättre hälsa än socialt isolerade individer.

Karlsborgs kommun har ett rikt och varierat utbud av kultur, unika historiska miljöer och mötesplatser för kultur och fritidsverksamhet. Kommunen erbjuder också ett flertal mötesplatser som familjecentral, träffpunkter och olika sorters dagverksamheter. Detta ger goda förutsättningar till socialt deltagande.

I enkätundersökningen Hälsa på lika villkor (2015) uppgav 24 % av Karlsborgs invånare (16 - 84 år) att de hade ett lågt socialt kapital. Socialt kapital innefattar delaktighet i olika samhälleliga aktiviteter, medborgerligt engagemang samt individers känsla av samhörighet och tillit till andra människor samt till samhällets olika institutioner. För Skaraborgs övriga kommuner var motsvarande siffra mellan 22 och 29 %.

Valdeltagande

Valdeltagandet i allmänna val används ofta som ett mått på demokratisk delaktighet. Det finns ett positivt samband mellan demokratisk delaktighet och självskattad hälsa, där grupper med ett lågt valdeltagande också har en låg självskattad hälsa. Deltagandet har ökat de tre senaste valen till samtliga församlingar. Valdeltagandet i Karlsborg ligger över riksgenomsnittet.

Invånarnas upplevelser av möjligheter till inflytande

Delaktighet mäts också genom invånarnas upplevelse av möjlighet till inflytande, som ger en indikation på eventuell behov av utvecklingsarbete i kommunen. Genom att låta kommuns invånare vara delaktiga i beslut och ta till vara på

deras synpunkter, kan man höja kvaliteten i de kommunala verksamheterna.

Statistiska Centralbyråns (SCB) medborgarundersökning innehåller bland annat det så kallade Kommunens Nöjd-Inflytande Index. Detta index bygger på fyra frågor om möjligheterna till inflytande i kommunen. Undersökningen har genomförts av SCB sedan 2005. Karlsborgs kommun har deltagit vid fem tillfällen. Resultatet redovisas som betygscindex 0-100, ju högre värde desto bättre betyg har kommunens medborgare gett sin kommun. Betygsindex under 40 betraktas inte som godkända.

Skolenkät 2017 visar att 51 % av eleverna i årskurs 9 upplevde att de var med och påverkade skolmiljön. Jämförande siffra för 2015 var 61 % (Skolinspektionen).

Valdeltagande (%) av de röstberättigade

2006			
	Riksdag	Landsting	Kommun
Karlsborg	83,9	80,9	81,9
Riket	82,0	78,8	80,1
2010			
	Riksdag	Landsting	Kommun
Karlsborg	86,2	82,3	83,7
Riket	77,5	77,9	79,4
2014			
	Riksdag	Landsting	Kommun
Karlsborg	88,6	86,1	86,8
Riket	85,8	82,4	82,8

Källa: Statistiska centralbyrån

Kommunens Nöjd-Inflytande-Index

	2006	2011	2013	2015	2017
Karlsborg	39	44	43	47	44

Källa: Statistiska centralbyrån

Målområde 2:

Ekonomiska och sociala förutsättningar

Ekonomiska och sociala förutsättningar är en av de mest grundläggande samhälleliga förutsättningar för folkhälsan. Det finns samband mellan en god folkhälsa och ett samhälle präglad av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa.

Ekonomisk stress

Det finns ett mycket tydligt samband mellan ekonomiska resurser och hälsa, där varje ökning av disponibel inkomst också är förknippad med ökad hälsa. Klara samband finns också till att sämre ekonomiska förhållanden leder till mindre kontroll över sitt liv, vilket kan ha negativa effekter på hälsan.

Andel personer, 16-84 år, som hade svårigheter att klara löpande utgifter var i Karlsborg 11 %. I Västra Götaland var motsvarande siffra 12 % (Hälsa på lika villkor, 2015).

Utbildningsnivå

Det finns ett starkt samband mellan utbildningsnivå och hälsa. Utbildning kan påverka hälsan på flera sätt, som lägre hälsorisker i arbetslivet, högre inkomster och mindre ekonomisk utsatthet och stress. Utbildning kan också påverka människors levnadsvanor och hälsorelaterat beteende. Högre utbildning kan alltså ge en bättre hälsa.

Utbildningsnivån i Karlsborg höjs gradvis men är fortfarande lägre än i Västra Götaland. Fler kvinnor än män har en eftergymnasial utbildning. Andel, både kvinnor och män, med gymnasial utbildning är högre i Karlsborg jämfört med Västra Götaland.

Att fundera över:

Personer med eftergymnasial utbildning har drygt fem år högre medellivslängd än personer med förgymnasial utbildning.

Arbetslöshet

Individer med svag anknytning till arbetslivet har oftare livsvillkor och levnadsvanor som påverkar hälsan negativt. Arbetslösa skattar sin hälsa som sämre än personer som har arbete och har en ökad psykisk ohälsa.

I december 2017 hade Karlsborg 102 individer som var arbetssökande i åldersgruppen 16 - 64 år. Motsvarande siffra i åldersgruppen 18 - 24 år var 28 individer.

Att fundera över:

Det finns en överrisk för både hjärt-kärlsjukdom och psykisk ohälsa bland arbetslösa. Arbetslöshet och utanförskap i unga år riskerar att få långvariga konsekvenser för hälsa och arbete.

Utbildningsnivå 25-64 år 2017

	Procentuell fördelning Karlsborg			Procentuell fördelning Västra Götaland		
	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt
Utbildningsnivå						
Förgymnasial	12	8	11	14	10	12
Gymnasial	58	51	54	47	40	43
Eftergymnasial	28	39	34	36	47	42

Källa: Statistiska Centralbyrån

Arbetslöshet, inkl. program, av befolkningen 16-64 år (%)

	2013	2014	2015	2016	2017
Karlsborg	4,6	5,8	5,4	6,4	5,0
Västra Götaland	6,4	6,4	5,6	5,4	5,2

Källa: Arbetsförmedlingen

Arbetslöshet, inkl. program, av befolkningen 18-24 år (%)

	2013	2014	2015	2016	2017
Karlsborg	10,1	10,3	8,0	7,2	5,1
Västra Götaland	9,7	9,7	6,7	6,0	5,6

Källa: Arbetsförmedlingen

13

Andel (%) i **Karlsborg** som 2011-2014 uppgivit att de ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad, 16-84 år.

21

Andel (%) i **riket** som 2011-2014 uppgivit att de ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad, 16-84 år.

Sjukpenningtal

Sjukfrånvaron har under många år ökat i Sverige, under 2017 har denna ökning avstannat. Fortfarande är det kvinnorna som har den största sjukfrånvaron och den största delen av sjukfrånvaron är relaterat till psykisk ohälsa.

Sjukpenningtalet sjönk i Karlsborg precis som i länet och riket. Totala sjukpenningtalet för Karlsborg är högre i jämförelse med regionen och riket.

Trygghet

Att känna sig trygg och säker hör till de mest centrala mänskliga behoven och är avgörande för vår upplevda hälsa. Känsla av trygghet i sin närmiljö ger förutsättningar att själv kunna välja var man vistas och vad man vill göra.

Under mätperioden 2011-2014 uppger något färre invånare i Karlsborg att de ofta eller ibland avstår från att gå ut ensamma av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad, i jämförelse med mätperioden 2007-2011. Kvinnor undviker i betydligt högre grad att gå ut ensamma än vad män gör. Dock upplever invånarna i Karlsborg sig mer trygga i jämförelse med Västra Götaland och riket.

Den nationella undersökningen Hälsa på lika villkor (2015) visar att 15 % av Karlsborgs invånare (16-84 år) kände sig otrygga ute. Jämförande siffra för Västra Götaland är 22 %.

Sjukpenningtalet*

Totalt	Kbg	Västra Götaland	Riket
2013	10,4	9,2	8,4
2014	11,0	10,5	9,4
2015	13,8	11,7	10,5
2016	14,3	12,3	10,8
2017	12,1	11,7	10,1

Källa: Försäkringskassan

* Sjukpenningtalet:

Antal utbetalda dagar med sjukpenning och rehabiliteringspenning per registrerad försäkrad i åldrarna 16-64 år exklusive försäkrade med hel sjukersättning eller aktivitetsersättning (före år 2003 hel förtidspension eller helt sjukbidrag). Alla dagar är omräknade till nettodagar, t.ex. TVÅ dagar med halv ersättning blir EN dag.

Andel (%) som uppgivit att de ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad, 16-84 år.

2007-2010			
	Karlsborg	Västra Götaland	Riket
Kvinnor	26	36	39,1
Män	5	9,3	9,5
Totalt	15	23	25,5
2011-2014			
	Karlsborg	Västra Götaland	Riket
Kvinnor	23	34	33
Män	4	9,4	9
Totalt	13	21	21

Källa: Öppna jämförelser Folkhälsa 2014, Statens kommuner och landsting (SKL).

Målområde 3:

Barns och ungas uppväxtvillkor

Uppväxtvillkoren för barn och unga har stor betydelse för den psykiska och fysiska hälsan som barn och senare i livet. De viktigaste faktorerna för barn och ungas hälsa är familjeförhållanden, skola och fritid. Barn och ungas välfärd är en investering för framtiden.

Barn i ekonomiskt utsatta familjer

Barn och unga som lever med små socioekonomiska resurser har sämre förutsättning för en gynnsam hälsoutveckling. Dessa barn löper också större risk för att lämna grundskolan utan godkända betyg, har sämre förutsättningar för en aktiv fritid, ett rikt kulturutbud och för goda levnadsvanor.

Tandhälsan

Tandhälsa bland barn och ungdomar kan användas som ett mått för att undersöka resultatet av hälsofrämjande och förebyggande insatser som gjorts under uppväxtåren. För att följa upp detta är tandhälsan bland 19-åringar intressant.

I Karlsborg är tandhälsan god, en högre andel 19-åringar är kariesfria i jämförelse med Västra Götalandsregionen.

Antal hushåll, med barn 0-18 år, som någon gång under året erhölet ekonomiskt bistånd

	2013	2014	2015	2016	2017
Antal hushåll	53	39	46	88	50

Källa: Individ- och familjeomsorgen, Karlsborg

Andel (%) 19-åringar som är kariesfria

	Folkhälsvården, Västra Götalandsregionen	Karlsborg
2013	66,9	72,2
2014	68,4	71,6
2015	69,2	64,6
2016	71,6	79
2017	71,2	76,2

Källa: Folkhälsvården, Karlsborg

Andel (%) 6-åringar som är kariesfria

	2016	2017
Karlsborg	75,9	78,3
Folkhälsvården Västra Götalandsregionen	81,3	79,5

Källa: Folkhälsvården, Karlsborg

100

Andel elever (%) i Karlsborg
2017 med behörighet till
yrkesprogrammen

Psykisk hälsa

En friskfaktor för ungas psykiska utveckling och framtida psykiska hälsa är ungas nöjdhet med sig själva (självkänsla). Våren 2016 uppgav 56 % av elever i årskurs 9 att de känner sig nöjda med sig själva. Motsvarande siffra för elever år två på gymnasiet (hemkommun Karlsborg) var 57 % (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2016).

Trivsel och trygghet i skolan

Skolan skall erbjuda eleverna en miljö präglad av stabilitet, trygghet och studiero. Den som känner trygghet kan lättare tillgodogöra sig kunskap och utvecklas som människa. Barn som känner sig trygga når bättre skolresultat, lär sig ta eget ansvar och framföra sina åsikter.

I en enkät från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) uppgav 65 % av elever i årskurs 9 att de trivdes bra i skolan, motsvarande siffra för Västra Götaland var 80 %. Av elever år 2 på gymnasiet, hemkommun Karlsborg, uppgav 90 % att de trivdes bra i skolan, motsvarande siffra för Västra Götaland var 83 % (CAN, 2016).

Behörighet till gymnasieskolan

Utbildning har mycket stor betydelse för ungdomars framtida möjligheter. Att klara grundskolan är avgörande för att gå vidare till gymnasiet, vilket idag oftast är en grundförutsättning för att få arbete. Utbildning och arbete är skyddsfaktorer mot sociala problem, arbetslöshet och ohälsa. Dessutom finns ett omvänt samband mellan utbildning och hälsa. Hälsan påverkar möjligheterna att lyckas bra i skolan, att klara längre utbildningar och få ett arbete.

Karlsborg har haft och har en mycket hög andel behöriga elever till gymnasieskolan (samtliga program), 2016 sjönk andelen behöriga men var fortfarande över genomsnittet för riket.

Fullföljda studier

En fullföljd gymnasieutbildning är idag inte enbart en förutsättning för fortsatta studier utan i de flesta fall även ett minimikrav för en anställning på den öppna arbetsmarknaden. För att gymnasieskolan ska kunna uppfylla sitt uppdrag på bästa sätt krävs ett välfungerande samarbete med socialtjänst och hälso- och sjukvård. Detta är en förutsättning för att kunna ge ungdomar, som behöver det, rätt stöd i tidigt skede och därmed ha större chans att fullfölja gymnasieutbildningen.

Karlsborg har en högre andel som fullföljer sina gymnasiestudier inom 3 år i förhållande till riket.

Att fundera över:

Sambandet mellan utbildning och hälsa är särskilt tydlig på gymnasienivå. Att ha gymnasieutbildning är viktigt för ungdomar för att ta sig in på arbetsmarknaden samt en av de viktigaste förutsättningarna för att motverka utanförskap.

82,5

Andel elever (%) i riket
2017 med behörighet till
yrkesprogrammen

Andel elever (%) i Karlsborg som känner sig ganska trygga eller trygga i skolan:

Läsåret 2011/2012	
Årskurs 5	Årskurs 8
92	96
Läsåret 2013/2014	
Årskurs 5	Årskurs 8
85	91
Läsåret 2014/2015	
Årskurs 5	Årskurs 8
91	85
Läsåret 2016/2017	
Åk 5	Åk 9
96	82

Källa: Skolinspektionen och SKL

Andel (%) elever som upplever studiero på lektionerna, vårterminen 2017, Karlsborgs kommun

	Studiero/ganska bra studiero	Ingen studiero/dålig studiero
Åk 5	62	22
Åk 9	51	32

Källa: Skolinspektionen

Andel elever (%) som är behöriga till gymnasieskolan

Betyg årskurs 9 (%) andel behöriga till yrkesprogrammen:

	2013	2014	2015	2016	2017
Karlsborg	98,4	95,7	96,5	90,5	ca 100*
Riket	87,6	86,9	85,5	87,3	82,5

Betyg årskurs 9 (%) andel behöriga till estetiska programmen:

	2013	2014	2015	2016	2017
Karlsborg	96,7	93,4	96,5	88,9	ca 100*
Riket	86,5	85,9	84,8	86,3	81,7

Betyg årskurs 9 (%) andel behöriga till ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapsprogrammen:

	2013	2014	2015	2016	2017
Karlsborg	96,7	93,4	96,5	87,3	ca 100*
Riket	84,8	84,2	83,3	84,3	80,1

Betyg årskurs 9 (%) andel behöriga till naturvetenskapliga- och tekniska programmen:

	2013	2014	2015	2016	2017
Karlsborg	96,7	91,8	96,5	84,1	ca 100*
Riket	83,2	82,9	82,3	83,5	79,3

Källa: Skolverket

* Om antalet individer som inte är behöriga är mellan 1-4 stycken visas siffran ca 100%

Andel elever (%) med fullföljd gymnasieutbildning inom 3 år*

	2014	2015	2016	2017
Karlsborg	75	70	67	81
Riket	63	65	65	66

Källa: Skolverket

* Andelen elever som tagit gymnasieexamen inom den förväntade studietiden, tre år. Uppgiften gäller elever som vid utbildningsstart var folkbokförda i kommunen och som för första gången började en gymnasieutbildning höstterminen tre år före det år som visas i tabellen. Uppgiften inkluderar även elever som påbörjade sin utbildning på introduktionsprogram.

Målområde 9:

Fysisk aktivitet

Regelbunden fysisk aktivitet främjar hälsan och välbefinnandet samt har en sjukdomsförebyggande effekt. Kommunen har en nyckelroll i att skapa stödjande miljöer för fysisk aktivitet och därmed ett aktivt liv för sina invånare.

Gång- och cykelvägar i Karlsborg

Det är av vikt att det finns förutsättningar till att promenera och cykla om vi ska lyckas uppmuntra befolkningen till ökad fysisk aktivitet. Vägen till och från skola, arbete och fritidsaktiviteter är bra tillfälle till utevistelse och fysisk aktivitet. I Karlsborgs kommun finns 21 600 meter gång- och cykelvägar. I kommunens långsiktiga planering ingår att utveckla gång- och cykelvägnätet.

Föreningsliv

Kommunens föreningsliv bidrar till att skapa en meningsfull fritid för barn, ungdomar och vuxna. I Karlsborg finns över 100 föreningar och av dessa klassificeras 20 som idrottsföreningar.

Pojkar har ett större antal deltagartillfälle än flickor.

Antal deltagartillfällen barn och ungdom 0-20 år

	2013	2014	2015	2016	2017
Flickor	11 672	11 615	9 813	9 589	11 795
Pojkar	14 416	14 156	14 802	15 262	14 610
Totalt	26 088	26 102	24 615	24 851	26 405

Källa: Kultur- och fritidsförvaltningen, Karlsborgs kommun

Målområde 10:

Matvanor och livsmedel

Goda matvanor och säkra livsmedel är förutsättningar för en god hälsa vilket har stor betydelse för vårt välbefinnande. Övervikt och fetma håller på att utvecklas till det dominerande hälsoproblemet och följs av betydande överrisk för hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, ledsjukdomar och en del cancerformer.

Övervikt och fetma

Risken att fetma hos barn kvarstår i vuxen ålder är hög och leder i förekommande fall till en förkortad genomsnittlig medellivslängd. Det är därför angeläget att förebygga barnfetma och sätta in behandling tidigt. Övervikt hos barn är vanligare vid sämre socioekonomiska förutsättningar, samt på landsbygden. Fetma ökar bland barn och ungdomar i Sverige. Cirka 20-25 % av svenska barn i 10-års ålder är överviktiga och ca 3 % lider av sjukdomen fetma.

Body Mass Index (BMI) är ett sätt att mäta övervikt och fetma. Hos barn förändras BMI med åldern, därför har en utökning av BMI som även fungerar för barn tagits fram, isoBMI.

17 % av Karlsborgs vuxna befolkning (16-84 år) uppger sitt BMI till över 30 (fetma). Denna andel har ökat sedan föregående mätning, då andelen var 14 %. Männen står för ökningen från 12 % till 17 %. Karlsborg har sämre resultat än både Västra Götaland och riket (Öppna Jämförelser, folkhälsa 2014).

Att fundera över:

Då vanor och beteenden grundläggs i tidig ålder har barnavårdscentralen och familjecentralen en viktig roll i arbetet att främja goda matvanor genom föräldrastöd. Förskolans och skolans arbete för att främja sunda matvanor är särskilt viktigt då skolan når alla barn och ungdomar.

Andelen (%) invånare (16-84 år) med fetma (BMI > 30)

	Karlsborg			Västra Götaland			Riket		
	Totalt	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män
Fetma (BMI>30)	17	17	17	13	14	13	14	14	14

Källa: Öppna jämförelser Folkhälsa 2014, SKL

Andel (%) fyraåringar med övervikt eller fetma, inskrivna på Barnavårdscentralen (BVC), Karlsborg

	2013	2014	2015	2016	2017
	4-åringar (barn födda 2009)	4-åringar (barn födda 2010)	4-åringar (barn födda 2011)	4-åringar (barn födda 2012)	4-åringar (barn födda 2013)
Övervikt eller fetma (%)	16,7	5,7	12,3	12,6	22,6
Totalt antal barn inskrivna vid BVC	59	52	57	55	35

Källa: Centrala Barnhälsovården, Skaraborg Västra Götalandsregionen

Andel (%) elever med övervikt eller fetma,

Grundskolan Karlsborgs kommun inklusive Forsviks friskola läsåret 2016/2017

	Förskoleklass (barn födda 2010)	Årskurs 2 (barn födda 2008)	Årskurs 4 (barn födda 2006)	Årskurs 6 (barn födda 2004)	Årskurs 8 (barn födda 2002)
Totalt antal elever	68	86	84	78	72
Andel (%) elever med övervikt eller fetma	8,8	19,1	17,6	16,7	27,8

Källa: Skolhälsovården, Karlsborg och Forsviks Friskola

Målområde 11:

Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

Att begränsa alkoholens negativa effekter, minska tobaksbruket och arbeta för ett narkotika- och dopningsfritt samhälle har länge varit viktiga folkhälsofrågor.

CAN-undersökning

Under 2016 genomförde Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) tillsammans med Västra Götalandsregionen en enkät om drogvänor i Västra Götaland. Enkäten genomfördes i årskurs 9 och gymnasiet år 2. I Karlsborg svarade 52 elever i årskurs 9 och 61 elever på gymnasiet år 2 med hemadress i Karlsborg. Den mångåriga trenden av sjunkande andel elever som använder droger fortsätter i riket. Undersökningen har tidigare genomförts 2013 och ny enkätundersökning planeras till våren 2019.

Tobaksanvändning

Som rökare räknas de elever som dels uppgett att de har rökt under de senaste 12 månaderna och dessutom svarat att de fortfarande röker. Rökning är vanligare bland flickor än bland pojkar i båda åldersgrupperna i Västra Götaland och riket. Andelen 15-åringar som röker är högre i Karlsborg (32 %) än i Västra Götaland (11 %). Av eleverna på gymnasiet år 2 röker 31 % jämförande siffra för Västra Götaland är 25 %.

Definitionen för snusare följer samma mönster som för rökare. De som har svarat att de snusat under de senaste 12 månaderna och har svarat att de fortfarande snusar, räknas som snusare. Andelen snusande 15-åringar i Karlsborg var 21 %, medan det var färre bland 17-åringar, 12 %. I Västra Götaland var motsvarande siffror 6 % respektive 14 %.

Debutåldern för tobaksanvändning ska bevakas enligt regeringens ANDT-strategi. För att få en sammanfattande bild av tobaksdebuten följs andelen som var 13 år eller yngre första gången de rökte en cigarett eller snusade. 15 % av eleverna i åk 9 svarade att de tobaksdebuterade före 13-års ålder detta är något högre än i Västra Götaland och riket på 12% respektive 13%. Av 17-åringarna svarade 21 % att de tobaksdebuterade före 13-års ålder vilket även det är högre andel än för Västra Götaland och riket (14 %).

Alkohol

Bland Karlsborgs 15-åringar uppger 71 % att de druckit alkohol någon gång de senaste tolv månaderna, vilket är betydligt högre i jämförelse med Västra Götaland och riket (40 %). Bland 17-åringarna från Karlsborg är det 72 % som uppger att de druckit alkohol de senaste tolv månaderna, motsvarande siffra för Västra Götaland och riket är 74 %. Berusningsdebut 13 år eller yngre uppgav 12 % av 15-åringarna från Karlsborg, vilket är betydligt högre än för Västra Götaland (4 %) och riket (5 %). Bland de äldre eleverna i gymnasiet år 2 svarade 13 % att de haft sin berusningsdebut före 13-års ålder vilket är högre än för Västra Götaland och riket (7 %).

Andelen 17-åringar som intensivt konsumerar alkohol (dricker stor mängd alkohol vid ett tillfälle) är högre i Karlsborg (34%) än i Västra Götaland i stort (27 %). För elever i årskurs 9 var andelen som intensivt konsumerar alkohol 25 %, för Västra Götaland var siffran ca 8 %. Av 15-åringar från Karlsborg

15

Andel elever (%) i åk 9 i Karlsborg som i CAN-undersökningen svarade att de tobaksdebuterade före 13 års ålder.

13

Andel elever (%) i åk 9 i riket som i CAN-undersökningen svarade att de tobaksdebuterade före 13 års ålder.

är det 33 % som blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar, motsvarande siffra för 17-åringar är 44 %, detta är siffror som är högre än för Västra Götaland (22 respektive 42%).

Att fundera över:

Intensivkonsumtion av alkohol är vanligare bland ungdomar som bjudits på alkohol hemma.

Narkotika

Användningen av narkotika ökar betydligt mellan 15 och 17 års ålder. Statistiken visar att ungdomars möjlighet att få tag på narkotiska preparat har ökat. Cannabis är det i särklass vanligaste narkotikapreparatet bland ungdomar. Narkotikaanvändningen bland ungdomar från Karlsborg ligger på genomsnittet i Västra Götaland, ca 5 %.

Anskaffning av droger

Vid undersökningen var de flesta av gymnasieeleverna inte myndiga, många får ändå tag på tobak och alkohol. Tobak köper de flesta själva eller genom kompisar. Alkohol får de tag på genom kompisar, kompisars syskon eller andra vuxna, men också i olika omfattning genom sina egna föräldrar. Nästan

var fjärde av Karlsborgs 17-åringar har en eller flera gånger blivit serverad alkohol på restaurang/pub i Sverige före sin 18-årsdag.

Riskabla alkoholvanor

Riskkonsumtion av alkohol kan bidra till att öka risken för att skadliga konsekvenser såväl fysiskt, psykiskt och socialt. Inom hälso- och sjukvården används måttet fler standardglas än 14 per vecka för män respektive fler än 9 glas per vecka för kvinnor. Öppna jämförelser, folkhälsa från 2014 (SKL) visar att den riskabla alkoholkonsumtionen i Karlsborg ökar. Andelen invånare som uppgett en riskabel alkoholvana har ökat från 13 % till 18 % jämfört med föregående mätning. Både män och kvinnor har ökat sin riskkonsumtion av alkohol, männen står för den största ökningen. Den totala andelen riskkonsumenter av alkohol i Västra Götaland och riket ligger på 16 %. I den nationella undersökningen Hälsa på lika villkor (2015) uppgav 12 % av Karlsborgs invånare (16 - 84 år) att de hade en riskkonsumtion av alkohol.

Folkhälsa

 Ett av de viktigaste värdena i livet är upplevelsen av att må bra. Att ha ett nätverk av familj och vänner, goda utbildningsmöjligheter, en meningsfull sysselsättning, en rik fritid, en känsla av delaktighet och inflytande över sin livssituation stimulerar och ger förutsättningar för en god hälsa.

 Folkhälsa är ett mått på en befolknings samlade hälsotillstånd, både vad det gäller nivå och fördelning av de samlade individernas hälsa. En god folkhälsa handlar alltså inte bara om att hälsan bör vara så bra som möjligt, den bör också vara så jämnt fördelad som möjligt. Folkhälsan är också ett mått på hälso-utvecklingen över tid. Hälsa är däremot ett individuellt mått och handlar om vilket hälsotillstånd man har fysiskt och psykiskt, men också den upplevda hälsan.

 Det övergripande nationella folkhälsomålet är att skapa förutsättningar i samhället för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Särskilt angeläget är det att hälsan förbättras för de grupper som är mest utsatta för ohälsa. Folkhälsan påverkas och bestäms av människors livsvillkor, levnadsvanor och olika faktorer i samhällsmiljön.

Mer om folkhälsa hittar du på karlsborg.se/folkhalsa ►►►

**KARLSBORGS
KOMMUN**

**VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN**